

KİTLE İLETİŞİM HUKUKU

- Basın
- Radyo - Televizyon
- Sinema - Video
- İnternet

Prof. Dr. Kayıhan İÇEL

**Yenilenmiş
12. Bası**

İstanbul - 2017

Beta

Yayın No : 3494
Hukuk Dizisi : 1734

Şubat 2017 - İSTANBUL

ISBN 978 - 605 - 333 - 833 - 8

Copyright© Bu kitabın bu basısının Türkiye'deki yayın hakları BETA Basım Yayım Dağıtım A.Ş.'ye aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

Dizgi : Beta Basım A.Ş.
Baskı - Cilt : Yazın Basın Yayın Matbaacılık Trz. Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 12028)
İkitelli Çevre Sanayi Sitesi 8. Blok No: 38-40-42-44
Başakşehir/İSTANBUL 0212 565 01 22 - 0212 565 02 55
Kapak Tasarım : Gökhan Ayrancı

Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. (Sertifika No: 16136)
Narlıbahçe Sok. Damga Binası No: 11
Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel : (0-212) 511 54 32 - 519 01 77
Fax: (0-212) 511 36 50
www.betayayincilik.com

ÖNSÖZ

11. Basımın 2015 yılında yayınlanması ile birlikte yenileme çalışmalarına başladığımız KİTLE İLETİŞİM HUKUKU'nun 12. Basısını sunuyoruz.

Yeni Basıda kitle iletişimi ile ilgili mevzuatımızın hükümleri gözden geçirilerek yenileri kitabımız uygun kısımlarına işlenmiştir. Bu konuda mevzuatta çoğu zaman olduğu gibi oldukça kapsamlı değişiklikler yapıldığını belirtmeliyiz. Bu değişikliklerden bazıları Anayasa Mahkemesince iptal edilen hükümler nedeniyle ortaya çıkan yasal boşlukları doldurma çabasının sonucudur. Bazı değişiklikler ise devreye giren OHAL uygulamalarından olan KHK'ler ile kitle iletişim mevzuatımıza girmiştir.

Kitle iletişim hukukunu ilgilendiren Anayasa Mahkemesi kararları yeni basıda analiz edilip, uygun bir şekilde yerleştirildiği gibi, Yargıtay'ımızın yeni kararları da kitabımızın izlediği sistematik içinde ilişkili oldukları konular kapsamında incelenmiştir. Özellikle, kişilik haklarına saldırı ve internet yayınlarında ulaşımın engellenmesi ve/veya içeriğin çıkarılması ile ilgili yeni kararlara bu basıda yer verilmiştir.

Yenilenmiş Basıda Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu ile Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun da incelenen yeni konular arasındadır.

Burada belirtmek isteriz ki, diğer alanlardaki hukuk kitaplarından farklı olarak, kitle iletişim sürecinin hukuksal durumunun eskiden bugüne kadar geçirdiği negatif veya pozitif aşamaların dikkatlerden uzak tutulmaması kitabımızın başlıca özellikleri arasındadır. Böylece, Kitabımızın eskiden kopmadan inceleme özelliğini bu basıda da sürdürmekteyiz.

Kitle İletişim Hukuku'nun "Yenilenmiş 2017 Basısı" olan 12. Basımın tüm hukukçulara ve iletişimcilere yararlı olmasını dilerim.

Şubat 2017, İstanbul-Caddebostan

Prof. Dr. Kayıhan İÇEL

ONBİRİNCİ BASININ ÖNSÖZÜ

Kitabımızın 2013 yılında yayınladığımız 10. Basısından sonra kitle iletişim hukukunu ilgilendiren mevzuatta yeniden bazı önemli değişiklikler yapılmıştır. Bunlardan, 5651 sayılı *İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun*'da 06.02.2014-6518 sayılı Kanunla yapılan köklü değişiklikler ve getirilen yeni kurullar internet ortamını önemli biçimde etkileyecek niteliktedir. Özellikle, *Özel Hayatın Gizliliği Nedeniyle İçeriğe Erişimin Engellenmesi* sürecini düzenleyen yeni 9/A maddesi bu konuda uygulamada görülen duraksamayı önlemiştir.

5651 sayılı Kanunda 6518 sayılı Kanunun yaptığı değişikliklerden kısa bir süre sonra, 10.09.2014-6552 sayılı kanunla getirilen kurulların ise temel hak ve özgürlükleri Anayasa'ya aykırı olarak sınırlandırdığı gerekçesiyle, Anayasa Mahkemesi'ne iptal davası açılmıştır.

6552 sayılı kanunun öngördüğü kurullardan, 5651 sayılı kanunun 8. maddesine 16. bent olarak eklenen idari tedbir niteliğindeki erişimin engellenmesi hükmü şöyledir:

“Millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi nedenlerinden bir veya birkaçına bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hâllerde, erişimin engellenmesi Başkanının talimatı üzerine Başkanlık (TİB) tarafından yapılır. Erişim sağlayıcıları Başkanlık'dan gelen erişimin engellenmesi taleplerini en geç dört saat içinde yerine getirir. Başkan tarafından verilen erişimin engellenmesi kararı, Başkanlık tarafından, yirmidört saat içinde sulh ceza hâkiminin onayına sunulur. Hâkim kararını kırk sekiz saat içinde açıklar”.

Anayasa Mahkemesi, internet özgürlüğüne çok önemli bir kısıtlama niteliğinde olan bu hükmü 6552 sayılı kanunla getirilen diğer bazı hükümlerle birlikte iptal etmiştir (AYM.02.10.2014-2014/149 E.; RG.01.01.2015). Yüksek Mahkemenin bu konuda özellikle internet özgürlüğü açısından gösterdiği çok önemli gerekçeler kitabımızın internet bölümünde ele alınmıştır.

Bu Basıda, diğer tüm yasal gelişmelerin yanı sıra Yargıtay ve Danıştay'ın kitle iletişimlerine ilişkin yeni kararları da ilgili bölümlere eklenmiştir. Bu kararlara kendi özel arşivimizden başka, *Uyap Mevzuat Programı* (2014) ve İstanbul Ticaret Üniversitesi anlaşmalı veri tabanlarından olan *Kazanıcı İçtihat ve Mevzuat Bankası* kaynak oluşturmuştur.

Burada kıvanç duyarak belirtmek isterim ki, Kitle İletişim Hukuku'nun 2013 basısı diğer yayınlarımızla birlikte *Max - Planck - Institut für ausländisches und internationales Strafrecht* arşivinde ve kütüphanesinde hukukçuların hizmetine sunulmuştur. MPI gibi uluslararası üne sahip olan ceza hukuku bilimiyle

ilgili bir araştırma kurumunun kütüphanesinde yer almak bizim için büyük bir onurdur. Bu bağlamda, MPI yetkililerine teşekkürlerimi sunarken, Kitle İletişim Hukuku'nun Yenilenmiş 2015 Basısının da MPI kütüphanesinde onurlu bir yer bulacağına inanıyorum.

Kitle İletişim Hukuku' nun "**Yenilenmiş 2015 Basısı**" nın tüm hukukçulara ve iletişimcilere yararlı olmasını dilerim.

Mart 2015, İstanbul-Caddebostan

ONUNCU BASININ ÖNSÖZÜ

KİTLE İLETİŞİM HUKUKU'nun 9. Basısından bu yana geçen bir yıl içinde mevzuatımızda yeniden bazı köklü sayılabilecek değişiklikler olmuştur. Bu değişikliklerden biri, "Yargı Hizmetlerinin Etkinleştirilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması ve Basın Yoluyla İşlenen Suçlara İlişkin Dava ve Cezaların Ertelenmesi Hakkında Kanun" (02.07.2012-6352; RG. 05.07.2012-28344) ile, diğer değişiklik ise, "İnsan Hakları ve İfade Özgürlüğü Bağlamında Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun" (11.04.2013-6459; RG. 30.04.2013-28633) ile yapılmıştır. Tüm bu mevzuat değişiklikleri kitabımızın ilgili kısımlarında incelenmiştir.

Son olarak, 02.08.2013 tarih ve 28726 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 12.07.2013 tarih ve 6495 sayılı "Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 47. maddesi ile 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun'un 8. maddesine eklenen 14. fıkra ile, internet'te işlendiği tespit edilen şans oyunları ile ilgili suçlarda, şans oyunlarında yetkili idarî veya özel kuruluşlara tanınan bu tür yayınlara erişimi engelleme kararı verme özel yetkisi kitabımızın internet bölümünde ele alınmıştır.

10. Basıda, Yargıtay'ın kitle İletişim Hukukuna ilişkin yeni kararları da incelenip, özellikle basında sorumluluk kısmına eklenmiştir.

"Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi" isimli yayınının onüçüncü kitabı olan "İNTERNET HUKUKU" Ocak 2013'de yayınlanmıştır. Bu kitâpta, konuyla ilgili önemli makalelerin yanı sıra Avrupa Birliği, Avrupa Konseyi ve Avrupa Parlamentosu'nun internet/bilgisayar suçları ile ilgili belgeleri ve kararları bulunmaktadır. Bu yayınının da, Kitle İletişim Hukuku'nun 10. Basısını gecikmeden yayınlamamıza etkili olmuştur.

Yeni basının tüm ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Ekim 2013, İstanbul-Caddebostan

DOKUZUNCU BASININ ÖNSÖZÜ

KİTLE HABERLEŞME HUKUKU'nun ilk kez yayınlandığı 1977 yılından bu yana 35 yıl geçti. Bu uzun dönem içinde Türkiye'de biri ihtilâl olan siyasal, sosyal ve hukuk sistemimizi derinden etkileyen olaylar zinciri kendini gösterdi. Başta Anayasa olmak üzere hukukun normatif kaynakları tamamen değiştirildi ve değiştirilmeye devam edildi. Tüm bu derinden değişiklikler diğer alanlarda olduğu gibi, hatta daha da kapsamlı ve yoğun bir şekilde kitle iletişimi alanında da olağan dışı ortamlar yarattı. Türkiye'nin bir dönem ihtilâl normları ile yönetilmesi, sonra yeni Anayasa ile birlikte kitle iletişim araçlarını ve kitle iletişim özgürlüğünü yakından ilgilendiren anayasal hükümlerin sil baştan yeniden oluşturulması, zamanla radyo-televizyonda tekelcilikten çoğulculuğa geçilirken hukuk dışı sancılı bir sürecin yaşanması, daha sonra bu konuda Anayasa'da önemli değişikliklerin yapılması, böylece Devlet kuruluşu olan TRT'nin eski etkinliğini kaybetmesi ve özel radyo-televizyonların etki güçlerinin artması kitle iletişim sistemimizi derinden etkilemiştir. Tek partili iktidar dönemi ile birlikte hukukun her alanında ve bu bağlamda kitle iletişim hukukunun normatif kaynaklarında da köklü değişikliklere gidilmiştir. Örneğin, yeni Basın Kanunu, Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun, Sinema Filmlerinin Değerlendirilmesi ve Sınıflandırılması ile Desteklenmesi Hakkında Kanun, İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele edilmesi Hakkında Kanun, Elektronik Haberleşme Kanunu kitle iletişim mevzuatımızdaki en önemli değişikliklerdendir. Son yıllarda, Ceza Hukuku başta olmak üzere, diğer hukuk dallarının normatif kaynaklarında köklü değişikliklerin yapılması da kitle iletişim hukukunu önemli derecede etkilemiştir.

Türkiye'de son 35 yıl içinde gerçekleşen çok önemli olaylar ve hukuk sistemimizi derinden etkileyen zincirleme kodifikasyon hareketleri hukuk alanında stabil bilimsel çalışmaları zorlaştırmıştır. Zira, stabil bilimsel hukuk çalışmalarının devamlı normatif değişiklik beklentisi içinde yapılmasının zorluğu açıktır. Kitle iletişim hukukunu konu alan bu kitabımızın bugüne kadarki yeni bası sayısının daha çok olmamasının esas nedeni budur.

Yeni adı ile KİTLE İLETİŞİM HUKUKU olarak yayınladığımız kitabımızın 9. Basısında yeni mevzuat değişiklikleri, bu meyanda 15.02.2011 tarihinde kabul edilen ve 03.03.2011 tarihinde yürürlüğe giren (RG. 27863) 6112 sayılı "Radyo ve

Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun” incelenerek uygun bölümlere eklenmiştir. Diğer bölümlerinde de gerekli değişiklikler, eklemeler ve çıkarmalar yapılarak KİTLE İLETİŞİM HUKUKU güncelleştirilmiştir.

Dokuzuncu basının tüm ilgililere yararlı olmasını dilerim.

Nisan 2012, İstanbul-Caddebostan

SEKİZİNCİ BASININ ÖNSÖZÜ

KİTLE HABERLEŞME HUKUKU'nun yedinci basısının yayınlandığı 2007 yılından bu yana kitle haberleşmesini düzenleyen mevzuatımızda önemli bazı değişiklikler oldu. Yürürlükteki yasalar ve yönetmeliklerdeki değişikliklerden başka, özellikle İnternet Rejimi'ni doğrudan ilgilendiren iki yeni yasa yayınlandı. Bu yasalardan biri 23.05.2007 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun", diğeri ise 10.11.2008 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan 5809 sayılı "Elektronik Haberleşme Kanunu" dur. Her iki yasa da kitle haberleşme hukukumuz, özellikle de internet hukukumuz alanındaki önemli pozitif kaynaklar arasında yerlerini almışlardır. Bu iki önemli yasa nedeniyle sekizinci basıda ilgili bahisler tamamen yeniden kaleme alınarak, açıklamalar, yorumlar ve eleştirilerle kitabımıza yeni bir ivme kazandırılmaya çalışılmıştır.

Bilindiği üzere, son yıllarda Türkiye'de bir *kodifikasyon seli* yaşanmaktadır. Öyle ki, yasalar sürekli değiştirilmekte ve bu değişiklikler bazen doğrudan doğruya ilgili yasa üzerinde yapıldığı gibi, akla gelmesi zor farklı yasa maddeleri arasına sıkıştırılarak da yapılmakta ve bir de "uyum yasaları" adı altında toplu yasa değişiklikleri şeklinde gerçekleştirilmektedir. Mevzuatımızdaki bu değişiklik seli içinde hataya düşmemek için teorisyenlerin ve uygulamacıların adeta daimi "teyakkuz" halinde kalmaları zorunluluk düzeyine ulaşmıştır. Mevzuatımızın son yıllardaki bu "değişken" durumu nedeniyle, kitabımızın bu basısında mevzuat değişikliklerinin yoğun ve özenli bir şekilde taranması için olağanüstü çaba gösterilmiştir. Bilgisayarın ve dolayısıyla internetin bu tür çalışmalarda sağladığı büyük kolaylık olmasa söz konusu kodifikasyon seli ile mücadele etmenin zorluğunu itiraf etmemiz gerekir. Umudumuz ve beklentimiz, Türkiye'mizin de her an değişiklik beklenmeyen istikrarlı bir mevzuata kavuşmasıdır. Zira, ancak bu yolla pozitif hukuk kaynaklarından gerekli yarar sağlanabileceği gibi, biz bilim adamları da, böyle güvenilir bir mevzuat ortamında, sürekli mevzuat tarayıcılığını bir yana bırakıp bilimselliğe odaklanarak topluma daha yararlı olabileceğimiz inancındayız.

Mevzuattaki yeniliklerin kitaba işlenebilmesi için ilgili kanun değişikliklerinin tespitinde gösterdiği değerli yardımları için Araştırma Görevlisi Sayın *Fulya*

Erođlu'na ve bu basının dizgisini titizlikle gerçekleştiren sayın Hediye Gmen ile sayın Seyhan Satar'ın nezdinde Beta Basım Yayım Dağıtım A.ř.'nin tüm persone-line teşekkür ederiz.

Bu basıda da Yargıtay'ımızın yeni içtihatlarından örnekler ilgili bahislere yerleştirilmiştir.

Kitabımızın 7. Basısının mevcudu kalmadığı için, yenileyerek sunduğumuz 8. Basısının başta Hukuk ve İletişim Fakülteleri đrencileri ve medya mensupları olmak üzere, tüm ilgililere yararlı olmasını diliyoruz.

Ekim 2009, İstanbul-Caddebostan

BİRİNCİ BASININ ÖNSÖZÜ

Bu kitâp kitle haberleşme araçlarından Basın, Radyo-Televizyon ve Sinema Filmlerine ilişkin hukuk rejimini sistematik biçimde inceleyerek “Kitle Haberleşme Hukuku” dalında karşılaşılan problemlere çözümler getirmek amacı ile kaleme alınmıştır. Bugüne dek Türk Hukuk Literatürüne kitle haberleşme araçlarını topluca içeren bir kitâbın girmemesi, bizi böyle bir çalışmaya iten başlıca etken olmuştur.

Burada belirtmek gerekir ki, kitle haberleşme araçları ile işlenen suçlardan sorumluluk konusu daima bu hukuk dalının en önemli konularından biri sayılmıştır. Bunun nedeni, Kitle Haberleşme Hukukunun temel ögesi olan “Haberleşme Özgürlüğü”nü sınırlayan hükümlerden en önemlilerinin Ceza Hukukunun kapsamına girmesidir. Bu gerçeği gözleyen kanun koyucuları, bir yandan ceza yaptırımını ile haberleşme özgürlüğünün gelişi güzel sınırlandırılmasını önleyecek hükümlerinin sorumlu bulamama olasılığını ortadan kaldıracak nitelikte olmasına özen göstermişlerdir. Gerek Basın Kanunlarındaki, gerekse Radyo-Televizyon Kanunlarındaki ceza sorumluluğuna ve ceza yargılamasına ilişkin özel hükümlerin asıl amaçları budur.

Bu alanda değinilmesi zorunluluğu bulunan diğer bir gerçek de, kitle haberleşme araçları ile işlenen suçlara ilişkin sorumluluk rejimi incelenirken öncelikle Kitle Haberleşme Hukukuna özgü tüm kavramların ve kurumların bütün özellikleri ile ortaya konulmasının gerekliliğidir. Çünkü, bizce, örneğin Basın Hukuku içinde yeralan hemen her kavram ve kurumun “Basın Ceza Hukuku -Pressestrafrecht” ile yakından veya uzaktan ilgisi vardır. Sözgelimi, haberleşme özgürlüğü incelenmeden sorumluluk rejimi konusunda ortaya çıkacak problemlere sağlıklı çözümler getirilemeyeceği gibi, “basılmış eser” ve “yayın” kavramları tüm özellikleri ile ortaya konulmadan ya da “Yazı İşleri Müdürlüğü”nü hukuki esası araştırılmadan Basın Ceza Hukukunun ayrıntılarına inilmesi olanaksızdır. Bunun yanı sıra, matbaacılık faaliyetinde, dönemsel yayın faaliyeti ile ilgili işlemlerde, cevap ve düzeltme hakkı konusunda ve bunlar gibi daha birçok konuda ceza yaptırımının uygulanmasını gerektiren durumlarla karşılaşılır. Bütün bu konularla ilgili özellikleri belirlemeden ceza sorumluluğuna ilişkin ilkeleri saptamak kanımızca bizi tutarlı sonuçlardan uzaklaştırır.

Açıklamalarımızdan anlaşılmalıdır ki, Kitle Haberleşme Hukuku, ceza hukukçusunun uzmanlığına gereksinme gösteren bir hukuk dalıdır. İşte bu nedenle, biz de bizden önceki kıdemli cezacıların izinden yürüyerek “Kitle Haberleşme Hukuku” adlı bu kitâbımızı meydana getirdik. Burada, Türk Kitle Haberleşme Hukuku dalında değerli eserleri ve özellikle “Basın ve Hukuk” kitabı ile bize öncülük eden ve bu hukuk dalının ceza hukukçusunun uzmanlığına girdiğini yıllarca önce kanıtlayan muhterem hocam Ord. Prof. Sulhi Dönmezer’e alenen teşekkür etmeyi yerine getirilmesi gereken bir borç sayıyorum.

Kitabımız beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kitle haberleşmesine ve kitle haberleşme hukukuna ilişkin genel bilgiler bulunmaktadır. Bu bölüm haberleşme süreci içinde kitle haberleşmesinin yerini ve önemini saptadıktan sonra, kitle haberleşme hukukunun özelliğini ve niteliğini ortaya koymaktadır. İkinci bölümde ise, “Haberleşme Özgürlüğü” kitle haberleşme hukukunun temel kavramı olarak ele alınmış ve incelenmiştir.

Kitabın diğer üç bölümünden birincisi “Basın Rejimi”ni, ikincisi “Radyo-Televizyon Rejimi”ni ve üçüncüsü de “Sinema Filmleri Rejimi”ni kapsamaktadır. Örneğin, “Basında Sorumluluk Rejimi”, “Basın Rejimi” bölümünde bağımsız bir paragraf hâlinde incelenirken, “Radyo-Televizyon Yayınlarında Sorumluluk” “Radyo-Televizyon Rejimi” bölümünde inceleme konusu yapılmıştır. Bunun gibi, “Cevap ve Düzeltme Hakkı” konusu da her iki bölümde ayrı ayrı ele alınmıştır.

Kitaptaki bütün konular hem teorik hem de uygulama açısından incelenmiştir. Teorik incelemelerde karşılaştırmalı hukukun verilerinden en geniş biçimde yararlanılmaya çalışılmış ve özellikle Kitle Haberleşme Hukuku alanında çok gelişmiş bir görünüm içinde bulunan Alman Hukukuna bu konuda önemli yer verilmiştir. Bu arada karşılaştırmalı hukukun teorik esasları Yüksek Mahkemelerin kararları ile bütünleştirilmiştir. Türk Kitle Haberleşme Hukuku’nun esasları incelenirken de aynı yöntem uygulanmıştır. Yani, konular teorik temellere oturtulurken, uygulamanın tutumunu yansıtan Yargıtayın ilginç kararlarından örnekler verilmiştir.

Dileğimiz, kitabımızın başta meslektaşlarımız ve öğrencilerimiz olmak üzere tüm ilgililere yararlı olmasıdır.

Kasım 1977, İstanbul-Kızıltoprak

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	3
İÇİNDEKİLER.....	15
KISALTMALAR	33

BİRİNCİ BÖLÜM

KİTLE İLETİŞİMİNE VE KİTLE İLETİŞİM HUKUKUNA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER

§ 1. KİTLE İLETİŞİMİNE İLİŞKİN GENEL BİLGİLER.....	37
A. GENEL OLARAK İLETİŞİM (HABERLEŞME)	37
I. Kavram ve tanım.....	37
II. İletişim türleri ve etkinlik dereceleri.....	39
1- İletişim türleri.....	39
a) Genel olarak.....	39
b) Yüksek teknoloji devriminin ortaya çıkardığı iletişim türleri.....	40
2- İletişim türlerinin etkinlik dereceleri	42
B. KİTLE İLETİŞİMİ.....	44
I. Kavram ve tanım.....	44
II. Kitle iletişim araçları.....	45
1- Genel olarak.....	45
2- Kitle iletişim araçlarının önemi.....	48
a) “Kamuoyu”nun oluşması ve düzenlenmesi yönünden önemi.....	48
b) Devletlerarası ilişkiler yönünden önemi.....	50
c) Halkın eğlence gereksinimini karşılama yönünden önemi.....	51
§ 2. KİTLE İLETİŞİM HUKUKUNA İLİŞKİN GENEL BİLGİLER	53
A. KAVRAM VE TANIM.....	53
B. KİTLE İLETİŞİM HUKUKUNUN ÖZELLİĞİ VE NİTELİĞİ.....	53

İKİNCİ BÖLÜM İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ

§ 1. GENEL BİLGİLER	59
A. KAVRAM VE TANIM.....	59
B. ÇEŞİTLİ SİYASAL REJİMLERDE İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ.....	60
I. Eski Mutlakiyetçi rejimler.....	60
II. Liberal rejimler.....	61
III. Eski Komünist rejimler.....	62
IV. Faşist ve nasyonal-sosyalist rejimler.....	63
V. Çağdaş demokratik rejimler.....	64
1- Ortak özellikleri.....	64
2- İngiltere.....	66
3- Amerika Birleşik Devletleri.....	66
C. ULUSLARARASI BELGELERDE VE ANAYASALARDA İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ.....	67
I. Uluslararası belgelerde iletişim özgürlüğü.....	67
II. Anayasalarda iletişim özgürlüğü.....	72
§ 2. TÜRKİYE'DE İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ	74
A. TARİHSEL GELİŞİM.....	74
I. 1924 yılına kadarki dönem.....	74
II. 1924-1950 yılları arasındaki dönem.....	75
1- Basın.....	75
2- Radyo.....	76
3- Sinema.....	78
III. 1950 - 1960 yılları arasındaki dönem.....	79
1- Basın.....	79
2- Radyo.....	80
3- Sinema.....	80
IV. 1960 - 1980 yılları arasındaki dönem.....	81
B. ANAYASAMIZA GÖRE İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜ.....	85
I. Genel olarak.....	85
II. İletişim özgürlüğünün sosyal hak niteliği.....	93
III. İletişim özgürlüğünün temel öğeleri.....	94
1- Genel olarak.....	94
2- Haber, düşünce ve kanıları serbestçe öğrenebilmek ve toplayabilmek hakkı.....	94

a) Özellikleri.....	94
b) «Bilgi Alma Hakkı» ndan farkı	95
3- Düşünce ve kanıları serbestçe açıklayabilmek hakkı	96
4- Haber, düşünce ve kanıları serbestçe yayabilmek hakkı	97
IV. İletişim özgürlüğünden yararlanacak kişiler	98
V. İnsan haklarına ilişkin bazı yeni çalışmalarda ve yasalaştırma hareketlerinde iletişim özgürlüğü	99
C. İLETİŞİM ÖZGÜRLÜĞÜNÜN DÜZENLENMESİ VE SINIRLANDIRILMASI.....	103
I. Genel olarak.....	103
II. Mevzuatımızın iletişim özgürlüğünü sınırlayan (veya düzenleyen) hükümlerinden örnekler	105
1- Genel olarak.....	105
2- Basın Kanunu.....	105
a) Basın Kanununun öngördüğü basın özgürlüğünü sınırlandırma koşulları	105
b) Yayın Yasakları.....	106
c) Basılmış eserlerin dağıtımının önlenmesi ve toplatılması.....	110
aa) 1961 Anayasası....	110
bb) 1982 Anayasası....	112
aaa) 5680 sayılı eski Basın Kanunu dönemi	112
bbb) Yeni Basın Kanunu.....	116
d) Basın araçlarının müsaderesi	117
e) Dönemsel yayınların kapatılması	118
3- Türk Ceza Kanunu.....	119
4- Ceza Muhakemesi Kanunu	120
5- Terörle Mücadele Kanunu	121
6- Spor Müsabakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanun..	123
7- Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu - Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanun.....	124

ÜÇ ÜNC Ü B Ö L Ü M

BASIN REJİMİ

§ 1. GENEL BİLGİLER.....	127
A. BASININ TARİHÇESİ VE ULAŞTIĞI DURUM.....	127
B. BASININ KAPSAMI VE ÖNEMİ.....	130

I. Basının kapsamı.....	130
II. Basının önemi.....	130
1- Basının kamusal görevleri... ..	130
a) Genel olarak.....	130
b) Haber verme görevi.....	132
c) Denetim ve eleştiri görevi.....	133
d) Kamuoyunu açıklama ve oluşturma görevi.....	134
aa) Genel olarak.....	134
bb) Basının kamuoyunu açıklama görevi	135
cc) Basının kamuoyunu oluşturma görevi	135
e) Basının diğer kamusal görevleri	136
2- Devlet ve toplum içinde basının yeri.....	137
3- Basının «dördüncü erk» niteliği.....	139
C. BASIN REJİMİNE İLİŞKİN TEMEL KAVRAMLAR.....	140
I. «Basılmış eser» kavramı.....	140
1- Kavram ve tanım.....	140
2- Basılmış eserin koşulları.....	142
a) Objektif koşullar.....	142
aa) Basılmış eserin düşünsel içeriği	142
bb) Basılmış eserin maddî varlığı	143
cc) Basılmış eserin çoğaltılması.....	143
b) Sübjektif koşul.....	145
3- Basılmış eserin türleri.....	146
II. «Yayın» kavramı.....	148
1- Kavram ve tanım.....	148
2- Yayın şekilleri.....	149
a) Yayının esas şekli: «Dağıtılma»	149
b) Yayının diğer şekilleri.....	153
aa) Genel olarak.....	153
bb) «Gösterilme».....	153
cc) «Asılma».....	154
D. MATBAACILIK FAALİYETİ.....	155
I. Matbaacılık faaliyeti ve basın özgürlüğü.....	155
II. Matbaacılık faaliyeti için koşullar.....	156
III. Matbaacılık faaliyetinde yükümlülükler	157

1-	«Impressum-zorunlu bilgiler» yükümlülüğü.....	157
a)	Kavram ve karşılaştırmalı hukuk.....	157
b)	Türk hukukunda «impressum» yükümlülüğü	158
2-	Tevdi yükümlülüğü.....	161
a)	Kavram ve karşılaştırmalı hukuk.....	161
b)	Türk hukukunda tevdi yükümlülüğüne ilişkin örnekler.....	163
aa)	«Matbaalar Kanunu» ve «Basın Kanunu» gereğince tevdi yükümlülüğü.....	163
bb)	«Çoğaltılmış Fikir ve Sanat Eserlerini Derleme Kanunu» gereğince tevdi yükümlülüğü.....	165
cc)	«Basın-İlân Kurumu Teşkiline Dair Kanun» gereğince tevdi yükümlülüğü.....	166
§ 2.	DÖNEMSEL YAYINLAR	168
A.	KAVRAM VE KARŞILAŞTIRMALI HUKUK.....	168
B.	TÜRKİYE'DE DÖNEMSEL YAYINLAR	170
I.	Tanım.....	170
II.	Dönemsel yayınların koşulları.....	171
1-	Genel Olarak.....	171
2-	«Süreklilik» koşulu.....	172
3-	«Bağımsızlık» koşulu.....	173
III.	Dönemsel yayın türleri.....	173
1-	Gazeteler.....	173
2-	Dergiler.....	174
3-	Haber ajansları yayınları.....	175
IV.	Dönemsel yayınlara ilişkin özel hükümler	175
1-	Genel olarak.....	175
2-	Dönemsel yayın faaliyeti.....	177
a)	Genel olarak.....	177
b)	Özel mülkiyete konu olan dönemsel yayınlar.....	178
aa)	Dönemsel yayın sahibi.....	178
aaa)	Aranan koşullar	178
bbb)	Yükümlülükleri.....	180
aaaa)	Genel olarak	180
bbbb)	Beyannâme vermek yükümlülüğü.....	180
cccc)	Eski yasada bulunan “defter tutma yükümlülüğü”.....	183

ccc) Hakları.....	185
aaaa) İzin almadan dönemsel yayında bulunmak hakkı.....	185
bbbb) Dönemsel yayının adı üzerindeki hakkı.....	185
cccc) Yayınlanan yazı ve resimler üzerindeki hakkı.....	186
bb) Sorumlu yazı işleri müdürü.....	188
aaa) Kavram.....	188
bbb) Kurumun hukukî esası.....	192
aaaa) Genel olarak.....	192
bbbb) Şeklî teori.....	193
cccc) Gerçekçi teoriler.....	194
1°) Faaliyet teorisi.....	194
2°) Görev teorisi.....	195
dddd) Karma teoriler.....	195
eeee) Görüşümüz.....	196
ccc) Aranılan koşullar.....	199
ddd) Fonksiyonu.....	201
cc) Muhabirler.....	203
c) Devlet dairelerinin dönemsel yayınları.....	203
d) Yabancı dönemsel yayınlar.....	204
aa) Sınırlamalar.....	204
bb) Yabancı basın mensuplarına sağlanan kolaylıklar.....	209
3- Cevap ve düzeltme hakkı.....	210
a) Kavram ve karşılaştırmalı hukuk.....	210
b) Cevap ve düzeltme hakkının doğması için koşullar.....	214
c) Cevap ve düzeltme hakkının sùjeleri.....	217
aa) Aktif sùjeler.....	217
bb) Pasif sùjeler.....	219
aaa) Cevaba konu olan yayının niteliği.....	219
bbb) Sorumlu yazı işleri müdürünün cevap hakkına ilişkin yükümlülükleri.....	221
d) Cevap ve düzeltme hakkının kullanılması için koşullar.....	227
aa) Cevap ve düzeltme metnine ilişkin koşullar.....	227

bb) Cevap ve düzeltme hakkının kullanılması usulü ...	230
cc) Düzeltme ve cevabın yayınlanmaması	232
V. Dönemsel yayın kuruluşlarında çalışan fikir işçilerine ilişkin özel hükümler.....	233
1- Genel olarak.....	233
2- “Fikir işçisi” kavramı.....	235
3- Basın - iş sözleşmesi.....	237
a) Yapılması.....	237
b) Sona ermesi.....	238
aa) Sözleşmenin fikir işçisi tarafından feshi	238
bb) Sözleşmenin işveren tarafından feshi.....	239
cc) Sözleşme ilişkisinin diğer nedenlerle sona ermesi.....	242
4- Fikir işçisine tanınan haklar	243
a) Ücret.....	243
b) Ücretli tatiller.....	244
c) Yıllık ücretli izin.....	244
d) Mazeret izni.....	245
e) Askerlikte ve gebelikte ücret.....	245
f) Mahkumiyet halinde ücret	246
g) Başka işte çalışma.....	246
h) Diğer haklar.....	246
VI. Dönemsel yayınlarda ilan ve reklam rejimi.....	247
1- Genel olarak.....	247
2- Resmî İlanlar.....	248
a) Tanım.....	248
b) Resmî İlanların yayınlanması ve dağıtılması.....	249
3- Özel ilan ve reklamlar.....	250
a) Tanım.....	250
b) Yayın serbestliği.....	250
c) Sınırlamalar.....	251
4- İlan ve reklam rejimine uymamanın sonucu	252
5- Basın-İlan Kurumu.....	253
a) Görevleri.....	253
b) Örgütü.....	254
aa) Genel Kurul.....	254
bb) Yönetim Kurulu.....	255

cc) Denetçiler.....	255
dd) Genel müdürlük.....	256
C. DÖNEMSEL YAYINLARDA ÖZDENETİM SİSTEMİ	257
I. Genel Olarak.....	257
II. Yabancı Kuruluşlardan bir örnek: “Alman Basın Konseyi”.....	258
1- Kuruluşu.....	258
2- Görev ve Yetkileri.....	259
3- Çalışma yöntemi.....	259
III. Türkiye’de Basının Öz Denetim Sistemi.....	260
1- “Basın Şeref Divânı” deneyi	260
a) Kuruluşu.....	260
b) Görev ve yetkileri.....	261
c) Çalışma yöntemi.....	263
d) Başarısızlığının nedenleri.....	263
2- “Basın Konseyi”.....	266
a) Kuruluş çalışmaları.....	266
b) Basın Konseyinin amacı ve niteliği.....	266
c) Örgütü.....	267
d) Basın Meslek İlkeleri.....	269
e) Konseyin yayına ilişkin şikâyetleri karara bağlama görevi.....	270
§ 3. BASINDA SORUMLULUK REJİMİ.....	271
A. BASINDA CEZA SORUMLULUĞU	271
I. Genel Bilgiler.....	271
1- “Basın Ceza Hukuku” kavramı	271
2- Basın suçları.....	272
a) “Basın suçu” kavramı ve türleri	272
b) Basın suçunun öğeleri.....	273
aa) Basılmış eserin düşünsel içeriği	273
bb) Basılmış eserin yayınlanması	274
cc) Düşünsel içerik ile kanunî tip arasındaki ilişki.....	277
3- Basında ceza sorumluluğu sistemleri.....	278
a) Genel kurallara göre sorumluluk sistemi	278
b) Özel sorumluluk sistemleri.....	279
aa) Kanunî sorumluluk sistemi.....	279
bb) Basamaklı sorumluluk sistemi	280

cc)	Taksirden doğan sorumluluk sistemi	281
c)	Karma sorumluluk sistemleri	281
aa)	Genel sorumluluk - kanunî sorumluluk karması sistem.....	281
bb)	Genel sorumluluk - taksir sorumluluğu karması sistem.....	282
II.	Türk Basın Hukukunda Ceza Sorumluluğu	282
1-	Tarihsel gelişim.....	282
2-	Basın düzenine ilişkin suçlarda sorumluluk	285
3-	Özel sorumluluk rejimi.....	286
a)	Dönemsel yayınlarda ceza sorumluluğu	286
b)	Dönemsel olmayan yayınlarda ceza sorumluluğu.....	291
4-	Yargılama rejimi.....	296
a)	Genel olarak.....	296
b)	Yargılama rejimine ilişkin özel hükümler	297
aa)	Görevli mahkemeler	297
bb)	Yetkili mahkemeler.....	299
cc)	Basın davalarında gecikmeleri önleyecek hükümler.....	300
aaa)	Dava açma süreleri.....	300
bbb)	Soruşturmada süre	306
ccc)	Kovuşturmada ve Yargıtay incelemede süre	306
ddd)	Tebliğat.....	307
dd)	Hürriyeti Bağlayıcı Cezaya Çevirme Yasağı	308
c)	Gazetecilerin tanıklıktan çekinme hakkı	308
aa)	Kavram.....	308
bb)	Karşılaştırmalı hukuk.....	309
aaa)	Genel olarak.....	309
bbb)	Alman hukukunda gazetecilerin tanıklıktan çekinme hakkı	311
aaaa)	Yasal kaynaklar.....	311
bbbb)	Tanıklıktan çekinme hakkının hukukî niteliği.....	311
cccc)	Tanıklıktan çekinme hakkının uygulanma alanı ve süresi.....	312
dddd)	Tanıklıktan çekinme hakkından yararlanan kişiler	312

eee) Tanıklıktan çekinme hakkının içeriği	313
fff) Tanıklıktan çekinme hakkını tamamlayan yasaklar	313
cc) Türk hukukundaki durum ve önerilerimiz	313
B. BASINDA HUKUK SORUMLULUĞU	315
I. Genel olarak	315
II. Basın yoluyla kişilik hakkına karşı yapılan saldırılardan hukuksal sorumluluk	317
1- Kişilik hakkı kavramı ve korunması	317
2- Kişilik hakkının basın yoluyla saldırılara karşı korunmasına ilişkin özellikler	324

D Ö R D Ü N C Ü B Ö L Ü M

RADYO - TELEVİZYON REJİMİ

§ 1. GENEL BİLGİLER	357
A. RADYO VE TELEVİZYONUN TARİHÇESİ	357
B. RADYO VE TELEVİZYON YAYINLARININ YÖNETİMİNDE REJİMLER	359
I. Kökten teknelci rejimler ve çoğulculuğa yönelik değişimler	359
1- Genel olarak	359
2- Siyasal iktidara bağımlı radyo-televizyon	359
3- Bir kamu kuruluşu veya karma kuruluşça yönetilen radyo-televizyon örnekleri ve bunlarda çoğulculuğa yönelik değişimler	360
a) Fransa	360
b) İtalya	361
4- Özel teşebbüse tanınan tekel	362
II. Kökten birden çok radyo - televizyon kuruluşunun bulunduğu rejimler	363
1- Genel olarak	363
2- Birden çok kamu kuruluşunca yönetilen radyo-televizyon ve özel radyo - televizyona geçiş örneği: Federal Almanya	363
3- Birden çok özel kuruluş tarafından yönetilen radyo - televizyonun en eski ve tipik örneği: A.B.D.	365
4- Kamu kuruluşları ve özel kuruluşlarca yönetilen radyo - televizyonun en eski ve tipik örneği: Japonya	365
III. Yayın rejimlerinin gelişim ve değişimler yönünden değerlendirilmesi	366

C. RADYO - TELEVİZYON YAYINLARINDA ULUSLARARASI ÖRGÜTLENMELER VE AVRUPA TOPLULUĞUNUN GİRİŞİMLERİ.....	367
§ 2. TÜRKİYE'DE RADYO - TELEVİZYON REJİMİ	369
A. RADYO - TELEVİZYON TEKELİ DÖNEMİ (TARİHÇE)	369
I. 1961 Anayasası döneminde radyo - televizyon tekeli.....	369
II. 1982 Anayasası'nda radyo - televizyon tekeli	370
1- Yasal durum ve gelişmeler	370
a) Yasal durum.....	370
b) Anayasa Mahkemesinin iptal kararı	372
2- Yasal duruma ve gelişmelere ilişkin görüşümüz	376
III. Radyo - televizyon tekeli döneminde Türkiye Radyo-Televizyon Kurumu.....	380
1- 1964 - 1982 yılları arasında TRT.....	380
a) Hukuki statüsü.....	380
aa) 1971 yılına kadar	380
bb) 1971 yılından sonra	382
b) Görevleri.....	382
c) Yönetimi.....	383
aa) Organları.....	383
aaa) Genel olarak	383
bbb) Yönetim kurulu	384
aaaa) Kuruluşu.....	384
bbbb) Görevleri	385
ccc) Genel Müdür ve yardımcıları.....	386
ddd) Koordinasyon kurulu.....	387
eee) TRT seçim kurulu.....	387
fff) Genel danışma kurulu.....	387
ggg) Siyasi yayınlar hakem kurulu	388
bb) Personeli.....	388
cc) Kurumla ilgili mali hükümler.....	389
dd) Kurumun idari, mali ve teknik yönlerden denetlenmesi.....	390
d) Yayınların düzeni.....	390
aa) Kurumun uyması gereken yayın esasları - Programları düzenleme serbestliği.....	390

bb)	Programları düzenleme serbestliğine konulan sınırlamalar	391
aaa)	Hükümet bildiri ve konuşmaları	391
bbb)	Hükümetin bildiri ve konuşmalarına verilecek cevaplar	392
ccc)	Türkiye Büyük Millet Meclisi ile ilgili yayınlar.....	392
ddd)	Dış politika ile ilgili yayınlar	393
eee)	Yayın yasakları	393
fff)	Siyasal partilerin seçim konuşmaları.....	393
ggg)	Cevap ve düzeltme hakkı	394
2-	1982 - 1993 yılları arasında radyo - televizyon ve TRT	394
a)	Genel olarak.....	394
b)	Radyo - Televizyon yayınlarında temel ilkeler ve yayın esasları.....	396
c)	Radyo ve Televizyon Yüksek Kurulu	398
aa)	Kuruluşu.....	398
bb)	Görevleri.....	399
d)	Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu	400
aa)	Hukuki statüsü.....	400
bb)	Görevleri.....	400
cc)	Yönetimi.....	401
aaa)	Organları.....	401
aaaa)	Genel olarak	401
bbbb)	Yönetim Kurulu.....	402
	1° Kuruluşu	402
	2° Görevleri.....	402
cccc)	Genel Müdürlük	403
dddd)	Koordinasyon Kurulu	404
eeee)	Danışma Kurulları.....	404
bbb)	Personeli.....	405
ccc)	Kurumun, idari, mali ve teknik yönlerden denetlenmesi	405
dd)	Yayınların düzeni.....	405
aaa)	Programları düzenleme serbestliği.....	405
bbb)	Programları düzenleme serbestliğine konulan sınırlamalar	406
aaaa)	Hükümet bildiri ve konuşmaları.....	406

bbbb)	Hükümet uygulamalarını tanıtıcı konuşmalar.....	406
cccc)	Hükümet ve siyasi parti açıklamalarının ve faaliyetlerinin yayınlanması	407
dddd)	Türkiye Büyük Millet Meclisi ile ilgili yayınlar	407
eeee)	Siyasal partilerin seçim konuşmaları.....	408
ffff)	Devletin dış ilişkileri ile ilgili yayınlar.....	408
gggg)	Öğretim ve eğitim yayınları	408
hhhh)	Yayın yasakları.....	409
iiii)	Cevap ve düzeltme hakkı.....	409
	1°) Genel olarak	409
	2°) Cevap ve düzeltme hakkının doğması için koşullar	410
	3°) Cevap ve düzeltme hakkını kullanacak olanlar	411
	4°) Cevap ve düzeltme hakkının kullanılması usulü	412
ccc)	Yayınlar üzerindeki haklar	413
ee)	TRT'nin yayınlarında işlenen suçlar ve haksız fiillerden sorumluluk	413
aaa)	Canlı yayınlar	413
aaaa)	Ön hazırlık olmadan yapılan canlı yayınlar.....	413
bbbb)	Ön hazırlıktan sonra yapılan canlı yayınlar.....	414
bbb)	Diğer yayınlar	415
ccc)	Kurum personelinin sorumlu olmadığı yayınlar.....	416
aaaa)	Zorunlu yayınlar	416
bbbb)	Başka radyo ve televizyon kuruluşlarından naklen yapılan yayınlar.....	416
ddd)	Yargılama Hukukuna ilişkin özel hükümler.....	416
B. TEKELİN KALKMASINDAN SONRA RADYO - TELEVİZYON		417
I. Devlet tekelinin kaldırılması - Radyo ve televizyonda çoğulculuk.....		417

II. Yeni radyo-televizyon rejiminin temel özellikleri.....	419
1- Genel olarak.....	419
2- İzin ve lisans rejimi.....	421
3- Yayınların denetlenmesi.....	421
III. Radyo - televizyon kuruluşları.....	421
1- Kamu Kuruluşları ve TRT	421
a) Genel olarak.....	421
b) Yeni radyo - televizyon rejiminde TRT	422
2- Özel kuruluşlar.....	424
a) Kuruluş aşamasında koşullar	424
b) Hisse, şirket devri ve birleşme	425
c) Logo ve çağrı işareti.....	425
d) İzleyici temsilciliği.....	425
e) Haber birimlerinde çalışanlar	426
f) Sorumlu Müdür bulundurma zorunluluğu	426
IV. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu	426
1- Kuruluşu.....	426
2- Görev ve yetkileri.....	428
3- Kararları, yönetimi ve mali kaynakları	430
V. Yayınların Düzeni.....	430
1- Programları düzenleme serbestliği ve yayın hizmeti ilkeleri.....	430
2- Programları düzenleme serbestliğine konulan sınırlamalar.....	433
a) Olağanüstü dönemlerde yayın yasakları	433
b) Cumhurbaşkanının veya Hükümetin bildirimleri	434
c) Seçimlerde siyasi partilerin yayınları	434
d) TBMM ile ilgili yayınlar	435
e) Eğitim ve öğretim yayınları.....	435
f) Yeniden iletim yasağı.....	435
g) Reklamlarla ilgili sınırlamalar.....	435
h) Cevap ve düzeltme hakkı	436
aa) Genel olarak.....	436
bb) Cevap ve düzeltme hakkının doğması için koşullar.....	436
cc) Cevap ve düzeltme hakkını kullanacak olanlar	438
dd) Cevap ve düzeltme hakkının kullanılması usulü ...	439

VI. Radyo ve Televizyon yayınlarında işlenen suçlar ve haksız fiillerden sorumluluk.....	440
--	-----

BEŞİNCİ BÖLÜM

SİNEMA - VIDEO REJİMİ

§ 1. GENEL BİLGİLER.....	443
A. SİNEMANIN TARİHÇESİ.....	443
B. FİMLERİN DENETLENMESİNDE SİSTEMLER.....	444
I. Genel olarak.....	444
II. Sansür sistemi.....	444
1- Sınırsız sansür sistemi.....	444
2- Sınırlı sansür sistemi.....	446
III. Öz denetim sistemi.....	446
1- Genel olarak.....	446
2- Sistemin işleyişine bir örnek: Federal Almanya	447
a) Öz denetim komisyonları.....	447
b) Komisyonların yetkisi	448
§ 2. TÜRKİYE'DE SİNEMA - VIDEO REJİMİ.....	450
A. TARİHSEL GELİŞİM.....	450
I. Genel Olarak.....	450
II. 1939 - 1977 yılları arasında film sansürü.....	451
1- Kontrol Komisyonları.....	451
a) Kuruluşu.....	451
b) Görev ve yetkileri.....	451
aa) Yabancı ülkelerden getirilen filmler	451
bb) Türkiye'de filme çekilecek senaryolar	452
cc) Türkiye'de çekilen filmler.....	452
dd) Sansür ölçüleri.....	452
c) Kontrol komisyonlarının kararlarına itiraz	453
2- İçişleri Bakanlığının yasaklama yetkisi.....	453
III. Sansür sisteminin değiştirilmesi girişimleri ve 1977 - 1983 yılları arasında film sansürü.....	454
IV. 1983 tüzüğüne göre sansür sistemi.....	456
1- Denetleme kurulları.....	456
a) Kuruluşu.....	456
b) Görevleri ve çalışma yöntemi	457

2-	Filmlerin ve film senaryolarının denetimine ilişkin işlemler.....	457
a)	Yurtdışından getirilen filmler.....	457
b)	Yurtiçinde çekilen filmler ve film senaryoları	458
3-	Film denetleme kurulu kararlarına itiraz	460
4-	Sansür ölçüleri.....	460
5-	Özel nitelikleri olan filmlere ilişkin hükümler	461
a)	Küçükler için zararlı filmler.....	461
b)	Eğitici ya da özel nitelikli filmler	461
c)	Öğretici ve teknik filmler.....	461
d)	Yıpranmış ve eskimiş filmler.....	461
e)	Reklam filmleri, güncel ve belgesel filmler.....	462
6-	İzinden sonra yasaklama.....	462
B.	POLİS VAZİFE VE SELAHİYET KANUNU'NA DAYANAN ESKİ SANSÜR SİSTEMİNİN ANAYASA KARŞISINDAKİ DURUMUNUN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	463
I.	1961 Anayasası dönemi.....	463
1-	Anayasa Mahkemesinin görüşü	463
2-	Doktrinindeki görüşler.....	465
3-	Konuya ilişkin görüşümüz	466
II.	1982 Anayasası ve film sansürü	467
C.	YENİ SİNEMA - VİDEO REJİMİ.....	468
I.	Yeni Rejimin Özellikleri.....	468
II.	Üretim ve ithalat - Kayıt ve tescil.....	469
III.	Eserlerin dağıtımı ve gösterimi	470
IV.	Eser sahiplerinin telif hakkı.....	471
V.	İşletme belgesiz ve bandrolsüz veya suç içerikli eserlerde idarenin yetkisi.....	471
VI.	Sinema ve müzik sanatının maddi açıdan desteklenmesi	472
VII.	Sinema filmlerinin denetlenme sistemi	472
1-	3257 sayılı Kanuna göre denetleme (önceki durum).	472
a)	Denetimin amacı.....	472
b)	Denetleme kurulu ve alt komisyonlar.....	473
aa)	Denetleme kurulu	473
aaa)	Kuruluşu.....	473
bbb)	Görevleri ve çalışma yöntemi.....	473
bb)	Alt komisyonlar.....	474

aaa) Kuruluşu.....	474
bbb) Görevleri ve çalışma yöntemi.....	474
c) Denetime ilişkin işlemler.....	475
d) Özel nitelikteki eserlere ilişkin hükümler.....	476
e) Denetimden geçen eserlerin ceza hukuku karşısındaki durumu.....	476
2- 5224 sayılı Kanun'a göre sinema filmlerinin denetlenmesi...	478
a) Denetlemede özellik ve amaç.....	478
b) Denetlemeyi yapacak kurullar	479
c) Düzeltme işlemi.....	479

ALTINCI BÖLÜM İNTERNET REJİMİ

§ 1. GENEL BİLGİLER.....	483
A. "İNTERNET" KAVRAMI VE TARİHÇESİ	483
B. İŞLEVİ.....	485
C. İNTERNET ALTYAPISI VE YÖNETİMİ.....	486
D. İNTERNET KULLANIMININ ORTAYA ÇIKARDIĞI HUKUKSAL SORUNLAR VE ÇÖZÜM YOLLARI	487
I. Genel Olarak.....	487
II. İnternet'te işlenen suçlarla mücadele ve ceza sorumluluğu	488
1- A.B.D'deki gelişmeler.....	488
2- Federal Almanya'daki gelişmeler	489
3- Uluslararası alandaki gelişmeler ve "Avrupa Konseyi Siber Suç Sözleşmesi"	491
§ 2. TÜRKİYE'DE İNTERNET.....	493
A. İNTERNET'İN TÜRKİYE'DE GELİŞİMİ - İNTERNET HİZMETİNİ YÖNLENDİREN KURULUŞLAR.....	493
B. ELEKTRONİK HABERLEŞME VE BU BAĞLAMDA İNTERNET HİZMETİ ALANINDA YENİ SİSTEMİN ANA HATLARI.....	494
I. Yeni sistemin amacı ve kapsamı.....	494
II. Elektronik haberleşmede Devletin yetkisi, sorumluluğu ve bu konuda uyulması gereken ilkeler	495
III. Elektronik haberleşme sektöründe yetkili merciler ve görevleri.....	496
1- Ulaştırma Bakanlığı.....	496
a) Planlama, strateji koordinasyon yetkisi	496
b) İnternet Geliştirme Kurulu	497

2-	Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (BTK)	497
a)	Genel olarak.....	497
b)	Kurumun internet alanındaki görev ve yetkileri	498
3-	Erişim Sağlayıcıları Birliği	499
C.	TÜRKİYE'DE İNTERNET ORTAMINDA İŞLENEN HUKUKA AYKIRI EYLEMLERDEN SORUMLULUĞUN GENEL ESASLARI.....	500
I.	Suçlardan sorumluluk.....	500
1-	Uygulamada ilk örneklerden biri	500
2-	Suçun işlendiği yer.....	501
3-	Ceza Sorumluluğu.....	502
a)	Genel olarak.....	502
b)	5651 sayılı kanun çerçevesinde sorumluluk sistemi.....	503
aa)	Kanunun amacı, kapsamı, içeriği ve niteliği.....	503
bb)	İçerik, yer, erişim sağlayıcılar ile toplu kullanım sağlayıcılarının sorumlulukları	504
II.	Kabahatlerden sorumluluk.....	509
1-	Bilgilendirme yükümlülüğüne uymama	509
2-	Erişim sağlayıcıları ile ilgili kabahatler	511
3-	Toplu kullanım sağlayıcıları ile ilgili kabahatler	511
III.	İnternet yayınlarına erişimin engellenmesi	512
1-	Bazı suçlarla ilgili olarak erişimin engellenmesi	512
2-	İdari tedbir olarak erişimin engellenmesi olanağını veren hükümler.....	514
a)	Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilen hüküm.....	514
b)	Şans oyunları ile ilgili hüküm.....	518
IV.	İnternet ortamında kişilik haklarına karşı yapılan saldırlardan hukuksal sorumluluk - İçeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi.....	519
1-	Genel olarak.....	519
2-	Kişilik haklarına yapılan saldırılarda içeriğin yayından çıkarılması ve erişimin engellenmesi.....	521
3-	Özel hayatın gizliliği nedeniyle içeriğe erişimin engellenmesi.....	523
V.	Elektronik imza ve sorumluluk.....	523
VI.	Elektronik ticaret ve sorumluluk	524
KAYNAKÇA		527
KAVRAM DİZİNİ.....		537

KISALTMALAR

Ad. Der.	: Adalet Dergisi
ABD	: Ankara Barosu Dergisi
AÜHFD.	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
BGE.	: Entscheidungen des schweizerischen Bundesgerichts (İsviçre Federal Mahkemesi Kararları)
BGH.	: Entscheidungen des Bundesgerichtshofes in Strafsachen (Alman Federal Mahkemesinin Ceza Hukuku ile ilgili kararları)
Bkz.	: Bakınız
BTK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu (eski adı ile Telekomünikasyon Kurumu)
CD.	: Ceza Dairesi
CGK.	: Ceza Genel Kurulu
CİGM.	: Ceza İşleri Genel Müdürlüğü
CMUK	: 1412 Sayılı Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu
CMK	: 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu
Diss.	: Dissertation (Doktora Tezi)
E.	: Esas Numarası
EHK	: Elektronik Haberleşme Kanunu
HD.	: Hukuk Dairesi
HGK.	: Hukuk Genel Kurulu
İBD.	: İstanbul Barosu Dergisi
İHFM.	: İstanbul Hukuk Fakültesi Mecmuası
İKİD.	: İlmî Kazaî İçtihatlar Dergisi
İSMK	: İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun
K.	: Karar Numarası
m.	: Madde
MHAD.	: Mukayeseli Hukuk Araştırmaları Dergisi
NJW.	: Neue Juristische Wochenschrift
No.	: Numara

RG.	: Resmî Gazete
RGSt.	: Entscheidungen des Reichsgerichts in Strafsachen (Alman İmparatorluk Yüksek Mahkemesinin Ceza Hukuku ilgili kararları)
RKD.	: Resmî Kararlar Dergisi
RTÜK	: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu
s.	: Sayfa
sy.	: Sayı
SBFD.	: Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi
TCK.	: Türk Ceza Kanunu
TK.	: Türk İçtihatlar Külliyyatı
TMK	: Terörle Mücadele Kanunu
ve son.	: ve sonrakiler
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi

KAYNAKÇA

- ABADAN, N.: *Basın ve Haberleşme Hürriyeti (Türkiye’de İnsan Hakları Semineri, 9-11 Aralık 1968, Ankara 1970).*
- AKAD, M.: *Baskı Gruplarının Siyasal İktidarla İlişkileri, Doktora Tezi, İstanbul 1976.*
- AKGÜNER, T.: *A.B.D. ve İngiltere’deki Film Sansürü Hakkında Not (Sinema Filmlerinin Sansürü Kollojumu, İstanbul 1980).*
- AKILLIOĞLU, T.: *İnsan Hakları, I, Ankara 1995*
- AKSOY, M.: *Türkiye’de Düşünce Özgürlüğü (Türkiye’de İnsan Hakları Semineri, 9-11 Aralık 1968, Ankara 1970).*
- ALACAKAPTAN, U.: *Basın Kanunu Tasarısı, Güncel Hukuk Dergisi, İstanbul 2004, Sayı: 5 ve 6.*
- ALİCAN, C.: *Bir Kitle İletişim Aracı Olarak Gazete ve Halk Eğitimi (A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu, Yıllık, 1973, No. 1).*
- BASIN KONSEYİ yayını: *Güvenilir Gazetecilik için Basın Konseyi, İstanbul 1996 Ansiklopedik Bilgiler, Remzi Kitapevi 1976.*
- ARNDT, A.: *Die Rolle der Massenmedien in der Demokratie (Die Rolle der Massenmedien in der Demokratie, München und Berlin 1966).*
- ASNA, A.: *Halkla İlişkiler, 2. Baskı, İstanbul 1974.*
- ATALAY, S.: *İngiliz Ceza Hukuku ile Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku, İstanbul 1978.*
- AZİZ, A.: *2954 Sayılı Radyo-Televizyon Yasası (Anne İdaresi Dergisi, Cilt 17, Sayı: 1- Mart 1984).*
- AZİZ, A.: *Görsel İşitsel Haberleşme Araçlarının Çocuk ve Gençliğe Etkisi (A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın Yayın Yüksek Okulu, Yıllık, 1973, No: 1.*
- AZİZ, A.: *3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluşları Hakkında Kanunun Uygulanmasına İlişkin Sorunlar ve Öneriler (Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı, 11, Ankara 1996)*
- AZRAK, Ü.: *Federal Almanya’da Film Sansürü Üzerine Not (Sinema Filmlerinin Sansürü Kollojumu, İstanbul 1980).*

- BALKANLI, R.: *Matbaa Hürriyeti ve Yeni Basın ve Matbaalar Kanunu*, Ankara, 1951.
- BARLAS, M.: *Basında Oto-Kontrol ve Basın Ahlâk Yasasının Olması Gereken Temel İlkeleri (Hürriyet Vakfı 1983 Yılı I. Seminer Tutanakları, Eğitim Yayınları No. 3)*.
- BARNOUW, E.: *Mass Communication*, New York- Toronto 1956.
- BASIN KONSEYİ yayını: Basın Konseyi Yıllık Raporu, 1997, İstanbul 1998.
- BAYRAKTAR, K.: *Film ve Suç (Sinema Filmlerinin Sansürü Kollogyumu, İstanbul 1980)*.
- BENBANASTE, N.: *Örneklerle Türk Musevi Basınının Tarihçesi*, İstanbul 1988.
- BENER, M.F : *Radyomuz 15 yaşında* (Radyo Dergisi, 15 Aralık 1941, c.1, s.1).
- BERTHOLD, F.J. - HARTLIEB, H.: *Filmrecht*, München 1957.
- BİNG, W.: *Alman Basınının Tarihçesi, (Hürriyet Vakfı, 1983 Yılı II. Seminer Tutanakları, Eğitim Yayınları, No. 4)*.
- BRAUMUELLER, G.: *Der Weg zur Pressefreiheit*, Bonn 1953.
- BURY, J.B.: *Fikir ve Söz Hürriyeti*, Çev.: Avni Başman, İstanbul 1945.
- CONRADI, U. und SCHLÖMER, U.: *Die Strafbarkeit der Internet-Provider* (NSTZ. 1996, Heft: 8, s. 366 ve son).
- CRON, H.: *Die Organisation der Selbstkontrolle (LÖFFLER -CRON von HARTLIEB - STAMMLER-MUELLER, Selbstkontrolle von Presse, Funk und Film, München und Berlin 1960)*.
- ÇELİK, N.: *İş Hukuku Dersleri*, 26. baskı, İstanbul 2013.
- DANIŞMAN, A.: *Basın Özgürlüğünün Sağlanması Önlemleri (Devletin Basın Karşısındaki Aktif Tutumu)*, Ankara 1982
- DANIŞMAN, A.: *Ceza Hukuku Açısından Özel Hayatın Korunması*, Konya 1991.
- DÂVER, B.: *Siyasal Bilime Giriş*, Ankara 1968.
- DEMİR, V.: *Türkiye’de Özel Radyo ve Televizyonların çıkışı ve bu konuda Devlet Tekelinin kalkması* (Marmara İletişim Dergisi, 1994 s.7).
- DERELİ, T.: *Kamu Oyu, Başlıca Teorik Kavramlar*, İstanbul 1976.
- DERKSEN, R.: *Strafrechtliche Verantwortung für in internationalen Computernetzen verbreiteten Daten mit strafbarem Inhalt* (NJW.1997, Heft 29, s. 1878 ve son).
- DEUTSCHER PRESSERAT, *Bad Godesberg, 1988*.
- DONAY, S.: *Meslek Sırrının Açıklanması Suçu*, İstanbul 1978.
- DÖNMEZER, S.: *Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu (Hürriyet Vakfı 1983 Yılı, I. Seminer Tutanakları, Eğitim Yayınları No. 3)*.

- DÖNMEZER, S.: *Basın ve Hukuku*, Dördüncü Bası, İstanbul 1976.
- DÖNMEZER, S. - BAYRAKTAR, K.: *Basın Hukuku*, Beşinci Bası, İstanbul 2013.
- DÖNMEZER, S.: *Basında Oto-Kontrol* (İHF.M., 1969, Cilt: XLI, Sayı: 1-4).
- DÖNMEZER, S.: *Bayramda Gazete Çıkarma Yasağı* (İHF.M., 1975 Cilt: XLI, Sayı 3-4)
- DÖNMEZER, S.: *Devletin Ülkesi ve Milleti ile Bütünlüğü ve Bölünmezliği İlkesi* (İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi 50. Yıl Armağanı, İstanbul 1973).
- DÖNMEZER, S.: *Matbuat Suçları*, İstanbul 1946.
- DÖNMEZER, S.-ERMAN, S.: *Nazarî ve Tatbiki Ceza Hukuku*, Cilt: II, 7. Bası, İstanbul 1981.
- DURAL, M.: *Türk Medenî Hukukunda Gerçek Kişiler*, İstanbul 1977.
- DURAN, L.: *Fransa'da Film Sansürü Üzerine Not (Sinema Filmlerinin Sansürü Kollogyumu*, İstanbul 1980).
- DÜLGER, M.V.: *Bilişim Suçları*, Ankara 2004.
- EBNER: *Das Deutsche Zeitungsrecht*, Band I, Magdeburg 1909.
- ELSTER, A.: *Pressgewerb und Presserecht in Handwörterbuch der Staatswissenschaften von Elster*, Weber, Wieser, Jena 1925.
- ERMAN, S.: *Askerî Ceza Hukuku*, Yedinci Bası, İstanbul 1983.
- ERMAN, S.-ÖZEK, Ç.: *İzahlı Basın Kanunu ve İlgili Mevzuatı, Üçüncü Bası, İstanbul 1991.*
- ERTUĞ, H.R.: *Basın ve Yayın Hareketleri Tarihi*, İkinci Bası, İstanbul 1960.
- ERTUĞ, H.R.: *Radyo İşletmeciliği*, İstanbul 1965.
- ESEN, S. *EBU/UAR Avrupa Yayın Birliği*, TRT Haber Merkezi Yayınları 1974.
- EVLİYA OĞLU, G.: *İletişim Psikolojisi-Psikolojik İletişim*, Ankara 1987.
- GEMALMAZ, M.S.-DOĞRU, O.: *Türkiye'de Basın Özgürlüğü Mevzuatı, Basın Konseyi Yayını*, İstanbul 1990.
- GİRİTLİ, İ.: *Çağdaş Gazeteciliğin Bazı Sorunları (Onar Armağanı*, İstanbul 1977).
- GİRİTLİ, İ.: *Günümüzde Haberleşme ve Bazı Sorunlar*, İstanbul 1984.
- GİRİTLİ, İ.-BİLGİN, P.: *İdare Hukuku*, İstanbul 1967.
- GİRİTLİ, İ.: *İletişim Dünyasında Olaylar ve Gelişmeler* (Marmara İletişim Dergisi, 1994, Sayı: 7).
- GÖLCÜKLÜ, F.: *Haberleşme Hukuku*, Ankara 1970.
- GÖLCÜKLÜ, F.: *Radyo-Televizyonda Düzeltme ve Cevap Hakkı* (SBFD., 1965, No.4).

- GROMOV,G.K.:“*The Roads and Crossroads of Internet History*”, <http://www.internetvalley.com/intval.1.html>; (26 Eylül 2001).
- GROSS, R.: *Zum Recht der Gegendarstellung in den Landespressegesetzen* (Archiv für Presserecht, Nr. 23, 4 Juni 1965).
- GRÜTTER, A.: *Die Strafrechtliche Verantwortlichkeit für Pressergehen nach geltendem bernischen Recht*, Diss. Bern 1935.
- GÜNAYDIN, B. : İnternet Yayıncılığı ve İfade Özgürlüğü, Ankara 2010.
- GÜRAN, S.: *İfade Hürriyeti Üzerine İdarenin Yetkileri*, İstanbul 1969.
- GÜRELLİ, N.: *Basın Suçlarında Hususî Usul*, İstanbul 1958.
- HATEMİ, H.: *Basın Ahlakı*, İstanbul 1976.
- HÄNTZSCHELL, K.: *Reichspressgesetz und die übrigen Pressrecht-Vorschriften des Reiches und der Länder, Kommentar*, Berlin 1927.
- HÈBARRE, J.L.: *Die Rolle von Hörfunk und Fernsehen beim demokratischen Aufbau der Entwicklungsländer (Die Rolle der Massenmedien in der Demokratie*, München und Berlin 1966).
- HILLIG, H.-P.: *Einführung, Rundfunkrecht*, Beck-Texte imdtv, München 1990.
- İÇEL,K.: *Ceza Hukuku, Genel Hükümler, Yenilenmiş Bası*, İstanbul 2016.
- İÇEL, K.: *Basılı Eserleri Savcılığa Verme Sorunu ve Basın Özgürlüğü (Milliyet Gazetesi, 29 Kasım 1978)*.
- İÇEL, K.: *Basılmış Eserlerin Toplatılması* (Ceza Hukuku ve Krimnoloji Dergisi, İstanbul 1979, s.113-120).
- İÇEL, K.: *Bayramda Gazete Çıkarma Yasağının Anayasa Karşısındaki Durumu* (İHFM., 1977, Cilt: XLIII, Sayı: 1-4).
- İÇEL, K.: *Cevap ve Düzeltme Hakkı Yönünden “İlgi” ve “Gerçeğe Aykırılık” Koşulları* (İHFM., 1977, Cilt: XLII, Sayı: 1-4).
- İÇEL, K.: *Ceza Hukukunda Taksirden Doğan Sübjektif Sorumluluk*, İstanbul 1967.
- İÇEL, K.: *Devletle Basın Arasındaki İlişkiler (Hürriyet Vakfı 1983 Yılı II. Seminer Tutanakları, Eğitim Yayınları, No. 3)*.
- İÇEL, K.: *Gazetecilerin Tanıklıktan Çekinme Hakkı* (Ceza Hukuku ve Krimnoloji Dergisi, 1978, Sayı: 1).
- İÇEL, K.: *Türkiye’de Radyo-Televizyon Rejimi* (İHFM, Cilt: XLI, Sayı: 3-4).
- İÇEL, K.: *Günümüzde Basının Kamusal Görevleri, Genç Gazeteciler Eğitim Semineri, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1986)*.
- İÇEL, K.: *Basın Kanunu Tasarısı*, Güncel Hukuk Dergisi, İstanbul 2004, sy: 5 ve 6.
- İÇEL, K.- ÜNVER, Y.: *Özel Yaşam, Medya ve Ceza Hukuku*, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi, 7, Ankara 2007.

- İÇEL, K - ÜNVER, Y.: *İnternet Hukuku*, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi, 13, Ankara 2013.
- İLÂL, E.: *Radyo Hürriyeti, Özerklik ve 1961 Anayasası*, İstanbul 1972.
- İNCEOĞLU, Y.: Asya'da Medya (Marmara İletişim Dergisi, 1994, Sayı 7)
- İNÜĞUR, M.N.: *Basın ve Yayın Tarihi Ders Notları*, İstanbul 1976.
- İPEKÇİ, A.: *Sansür* (Durum, 5 Ekim 1977 tarihli Milliyet Gazetesi).
- İSKİT, S.: *Türkiye'de Matbuat Rejimleri*, İstanbul 1939.
- İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksekokulu Yıllığı*, I, İstanbul 1998
- KARAHASAN, M.R.: *Sorumluluk ve Tazminat Hukuku*, Ankara 1981.
- KERN, F.-ROXIN, C.: *Strafverfahrensrecht*, II. Auflage, München 1972.
- KILIÇOĞLU, A.: *Şeref Haysiyet ve Özel Yaşama Basın Yoluyla Saldırlardan Hukusal Sorumluluk*, Ankara 1982.
- KITZINGER: *Das Reichsgesetz über die Presse*, Tübingen 1920.
- KIZIL, E.N.: *İletişim Özgürlüğü ve Medyada Oto-Kontrol*, İstanbul 1998.
- KLEINKNECHT, Th., MÜLLER, H., REITBERGER, L.: *Kommentar zur Strafprozessordnung*, 2. Auflage, Nürnberg 1950.
- KLAPPER, T.J.: *Değişik Haberleşme Araçlarının Karşılaştırmalı Etkileri* (ÜNSAL OSKAY: *Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş*, Ankara 1969).
- KLECATSKY, H.R.: *Der Rundfunk in der Sicht des Salzburger Symposions des Europarates über Menschenrechte und Massenmedien "Rundfunkrecht und Rundfunkpolitik"*, München 1969.
- KLÖPPEL: *Das Reichspressgesetz*, Leipzig 1894.
- KLUTHE, H.A.: *Die öffentliche Aufgabe der Presse (Die Rolle der Massenmedien in der Demokratie*, München und Berlin 1966).
- KOCABAŞOĞLU, U.: *Şirket Telsizinden Devlet Radyosuna*, Ankara 1980.
- KOCABAŞOĞLU, U.: *Türkiye'de Radyo Yayınlarının Başlama Tarihine İlişkin Bir Not* (A.Ü. Basın ve Yayın Yüksek Okulu, Yıllık, 1977-1978, Ankara 1979).
- KOLOĞLU, O.: *Takvimi Vekayi, Türk Basınında 150 Yıl*, Ankara 1981.
- KRÜGER, H.: *Die öffentlichen Massenmedien als notwendige Ergänzung der privaten Massenmedien*, Frankfurt am Main-Berlin 1965.
- KUNTER, N.: *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 7. Bası, İstanbul 1981.
- KÜCHENHOFF, G.E.: *Allgemeine Staatslehre*, 6. Auflage, Stuttgart 1967.
- v. LISZT, F.: *Das Deutsche Reichspresserecht*, Berlin 1880.
- LÖFFLER, M.: *Die öffentliche Meinung*, München 1962.

- LÖFFLER, M.: *Presserecht, Kommentar*, Band 1, *Allgemeines Presserecht*, 2. Auflage, München 1969; Band II, *Die Landespressgesetze der Bundesrepublik Deutschland*, 2. Auflage, München 1968.
- LUDWIG, C.: *Die Verantwortlichkeit des Redaktors für Agenturmeldungen* (Schweizerische Zeitschrift für Strafrecht, Heft/Fasc. 2, 1957).
- MAGEN, R.P.: *Das Berliner Pressegesetz* (Juristische Rundschau, 1965, Heft 9).
- MAHMUTOĞLU, F.: *3984 Sayılı Radyo ve Televizyon Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun Üzerine Düşünceler* (Marmara İletişim Dergisi, 1994, Sayı: 7).
- MALETZKE, G.: *Psychologie der Massenkommunikation*, Hamburg 1963.
- MARBERTH-KUBUCKI: *İnternet Sansürünün Başlangıcı: Erişim Sağlayıcılar Üzerinden Erişimin Engellenmesi* (İÇEL-ÜNVER, İnternet Hukuku, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi, 13, Ankara 2013).
- MANNHEIM, H.: *Presserecht*, Berlin 1927.
- MÜDERRİSOĞLU, F.: *Anayasal Hak ve Özgürlüklerin ve Özellikle Basın Özgürlüğünün Kamu Düzeni ile Sınırlanması ve Anayasa Mahkemesi Kararlarında Kamu Düzeni* (Onar Armağanı, İstanbul 1977).
- OĞUZMAN, K.: *Gazetecilerin Meslekî ve Sosyal Hakları ve Bunların Korunması* (İHFM., 1967, Cilt: XXXII, Sayı: 2-4).
- ONARAN, A.Ş.: *Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontrolünde Son Gelişmeler ve Yeni bir Düzenleme Zorunluğu Üstüne* (A.Ü. Basın ve Yayın Yüksek Okulu, Yıllık, 1973, No. 1, Aralık 1973).
- ONARAN, A.Ş.: *Filmlerin ve Film Senaryolarının Kontrolünde Şahıs Bakımından Kayıtlamalar* (Türk İdare Dergisi, 1969, Sayı: 317).
- ONARAN, A.Ş.: *Kamuoyu, El Kitabı*, İstanbul 1984.
- ONARAN, A.Ş.: *Sinematografik Hürriyet*, Ankara 1968.
- ONARAN, A.Ş.: *TRT Kurumu* (Türk İdare Dergisi, 1967, Sayı: 304).
- ORRICK, B.: *Halkla İlişkiler* (Çev.: Oğuz Onaran), Ankara 1967.
- OSKAY, Ü.: *Toplumsal Gelişmede Radyo ve Televizyon*, Ankara 1971.
- ÖNGÖREN, M.T.: *Türk Sinemasının Sorunları* (Kurgu, Eskişehir Televizyonla Öğretim ve Eğitim Fakültesi Dergisi, Mart 1979).
- ÖZEK, Ç.: *Basılmış Eserlerin Toplatılması* (İHFM., 1969, Cilt: XXXIV, Sayı: 1-4).
- ÖZEK, Ç.: *Basın Hukukumuzda Göre Fikir İşçileri ile İşverenler Arasındaki Hukukî Münasebet* (İHFM., 1962, Cilt: XXVIII, Sayı: XI).
- ÖZEK, Ç.: *Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu*, İstanbul 1972.
- ÖZEK, Ç.: *Basında Haber Verme Hakkının Sınırları*, (Hürriyet Vakfı 1983 Yılı 1. Seminer Tutanakları, Eğitim Yayınları No. 3).

- ÖZEK, Ç.: *Filmcilikte Sansür ve Anayasa Mahkemesinin Konuyla İlgili Bir Kararı* (İHFM. 1967 cilt XXXII, sayı 2-4).
- ÖZEK, Ç.: *212 Sayılı Kanun ve Gazete İdarecileri (İş ve Sigorta, Şubat 1966)*.
- ÖZEK, Ç.: *Türk Basın Hukuku*, İstanbul 1978.
- ÖZEN, M.- BAŞTÜRK, İ.: *Bilişim - İnternet ve Ceza Hukuku*, Ankara 2011.
- ÖZGEN, M.İ.: *Basın Ahlâk Kuralları ve Yasalar*, İstanbul 1988.
- ÖZÖN, N.: *Türk Sinema Tarihi*, İstanbul 1963.
- ÖZSUNAY, E.: *Gerçek Kişilerin Hukukî Durumu*, Üçüncü Bası, İstanbul 1977.
- ÖZTÜRK, K.: *Son Değişiklikleriyle Gereçeli Anayasa*, Ankara 1971.
- PANKOKE, S.L.: *Von der Presse- zur Providerhaftung*, München 2000.
- PAULY-WISSOWA: *Realencyclopädie der klassischen Altertumswissenschaft*, Stuttgart 1899.
- RATZKE, D.: *Almanya'da İletişim Araçları, Durum ve Perspektifler (Hürriyet Vakfı, 1983 Yılı II. Seminer Tutanakları, Eğitim Yayınları No. 4)*.
- REGENSBURGER: *Die pressegesetzliche Berichtigungspflicht*, Rostock 1911.
- REHBINDER, M.: *Pressrecht*, Berlin 1967.
- REHBINDER, M.: *Cevap Hakkına İlişkin İsviçre'deki Yeni Düzenleme*, (çev. Tankut Centel, İHFM., 1986, No. 1-4).
- REISSNER, H.: *Das Grundrecht der Meinungsfreiheit auf dem Gebiete des Rundfunks und Fernsehens in der Bundesrepublik Deutschland.*, Diss. Würzburg 1962-63.
- RUNGE: *Urheber - und Verlagsrecht*, Stuttgart 1953
- SAĞLAM, F.: *Temel Hakların Sınırlanması ve Özü*, Ankara 1982.
- SARMAŞIK, J.: *Radyo ve Televizyon, Yayınlarını Denetim Yöntemleri*, İstanbul 1993
- SCHEER, B.: *Deutsche Presserecht*, Hamburg 1966.
- SCHERRER, H.: *Die Begrenzung der Pressefreiheit durch das Strafrecht*, Diss. Zürich 1929.
- SCHOLLER, H.: *Person und Öffentlichkeit*, München 1967.
- SCHRAMM, W.: *Haberleşme Nasıl İşler (ÜNSAL OSKAY: Kitle Haberleşme Teorilerine Giriş, Ankara 1969)*.
- SCHWOBEL, J.: *Basın, İktidar, Para*, Türkçesi: Cavit Yamaç, Ankara 1982.
- SEZER, D.: *Kamu Oyu ve Dış Politika*, Doktora Tezi, Ankara 1972.
- SIEBER, U.: *“Einleitende Stellungnahme der Verteidigung zum Sachverhalt in dem Berufungsuerfahren gegen Herrn Felix Somm”*, <http://www.digital-law.net/somm/Stellungnahme.html>.

- SIEBER, U.: *Verantwortlichkeit im Internet*, München 1999.
- SIEBER, U.: *Bilgisayar Suçluluğu* (İÇEL-ÜNVER, İnternet hukuku, Karşılaştırmalı Güncel Ceza Hukuku Serisi, 13, Ankara 2013).
- SINAR, H.: *İnternet ve Ceza Hukuku*, İ.Ü. Ceza Hukuku ve Kriminoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi Yayını, İstanbul, 2001.
- SÖZÜER, A.: *Basın Suçlarında Ceza Sorumluluğu*, İstanbul 1996.
- SPANNER, H.: *Art 5 GG. und die Ordnung des Rundfunks in Materielrecht-licher Hinsicht, Rechtsgutachten (Der Fernsehstreit*, Karlsruhe 1964, Bd. 1).
- STAQUET, W.: *Le Contrôle des Films en Belgique (Revue de Droit Pénale et de Criminologie*, 1964-1965, No. 4).
- ŞAHİN, H.: *Yeni İletişim Ortamı, Demokrasi ve Basın Özgürlüğü*, İstanbul 1991.
- ŞEN, E.: *Devlet ve Kitle İletişim Araçları Karşısında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*, İstanbul 1996.
- ŞEN, E.: *1962-1997 Anayasa Mahkemesi Kararlarında*, İstanbul 1998.
- TAMER, E.: *Basın, Reklâm ve Kamoyu*, Ankara 1986.
- TANDOĞAN, H.: *Şahsiyetin Akit Dışı İhlâllere Karşı Korunmasının İşleyiş Tarzı ve Basın Yoluyla Olan İhlâllere Karşı Özel Hayatın Korunması* (AÜHFD., 1963, Cilt: XX, Sayı: 1-4).
- TANÖR, B.: *Siyasî Düşünce Hürriyeti 1961 Anayasası*, İstanbul 1969.
- TAŞER, C.: *Radyonun Organizasyonu ve Özerkliği*, Ankara 1969.
- TAVACI, Y.: *Fikir ve Sanat Eserlerinin Derlenmesi ile İlgili Güncel Sorunlar Beyazıt Devlet Kütüphânesi 100. Yaşında*, İstanbul 1984.
- TAVUS, Y.: *Basın Rehberi*, Ankara 1969.
- Tanıtmı ve Kamuoyunu Aydınlatma (Özel İhtisas Komisyonu Raporu-T.C. Başbakanlık DPT Yayını, Ankara 1983).
- TEKİN, C.-DEMİRAY, U.-BARKAN, M.: *Video ile Eğitim Merkezi Proje Önerisi*, Eskişehir 1987.
- TEKİNALP, Ş.: *Elektronik Kitle İletişim ve Değişim*, İstanbul 1990.
- TEKİNALP, Ş.: *Avrupa Topluluğunda Ulusal Kültür ve Televizyon*, İstanbul 1993.
- TERROU, E.: *L'Information*, Paris 1968.
- TİKVEŞ, Ö.: *Basında Kendi Kendini Kontrol Sisteminin Hukukî Yönü* (İHFM., 1969, Cilt: XXXIV, Sayı: 1-4).
- TİKVEŞ, Ö.: *Cevap Hakkı Üzerine Bir İnceleme*, (MHAD., 1967, No. 1).
- TİKVEŞ, Ö.: *Mukayeseli Hukukta ve Türk Hukukunda Sinema Filmlerinin Sansürü*, İstanbul 1968.

- TOKGÖZ, O.: *Çağımız Gazeteciliğinin Özellikleri* (A.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu, Yıllık 1973, No. 1).
- TOKGÖZ, O.: *Türkiye ve Ortadoğu Ülkelerinde Radyo-Televizyon Sistemleri*, Ankara 1972.
- TOKGÖZ, O.: *Türkiye’de Kitle Haberleşme Araçları ve Çocuklar* (A.Ü. Basın ve Yayın Yüksek Okulu, Yıllık, 1977-1978, Ankara 1979).
- TOSUN, Ö.: *Basın Suçlarında Ceza* (Ceza Hukuku ve Kriminoloji Dergisi 1979, Sayı: 2).
- TOSUN, Ö.: *Suç Hukuku Dersleri*, İstanbul 1967.
- TOSUN, Ö.: *Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 3. Bası, İstanbul 1981
- TUNCAY, A.C.: *Hukukî Yönden, Basında İşçi-İşveren İlişkileri*, İstanbul 1989. *Türkiye’de Yabancı Dilde Basın*, İstanbul 1985.
- ULUKUT, B.: *Basın’ın Hukukî Sorumluluğu Konusunda Yargıtayın Görüşü* (İBD. 1966, Ocak, Şubat ve Mart).
- UYGUN, O.: *1982 Anayasası’nda Temel Hak ve Özgürlüklerin Anayasal Sınırları* (Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Sayı: 2, 1988).
- ÜNAL, Ş.: *Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Çerçevesinde Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması*, Milletlerarası Hukuk ve Milletlerarası Özel Hukuk Bülteni, Sayı: 2, 1988.
- ÜNVER, Y.: *Ceza Hukukunda Objektif Sorumluluk*, Ceza Hukuku Günleri, İstanbul 1998, s. 109-196.
- ÜNVER, Y.: *Türk Ceza Kanunu’nun ve Ceza Kanunu Tasarısı’nın İnternet Açısından Değerlendirilmesi*, (İÜHFİM 2001, C: LIX, Sayı: 1-2, s. 51-153).
- WUFKA, E.: *Die verfassungsrechtlich-dogmatischen Grundlagen der Rundfunkfreiheit*, Frankfurt am Main-Berlin 1971.
- YARSUVAT, D.: *Basın Kanunu Tasarısı*, Güncel Hukuk Dergisi, İstanbul 2004, Sayı: 5 ve 6.
- YARSUVAT, D.: *“Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun”-na İlişkin Görüşler* (İ.Ü. SBF. 1994, Sayı: 7, s. 27 ve son).
- YARSUVAT, D.: *Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları*, İstanbul 1984.
- YENİSEY, F.-ÖZEL C.: *İçtihatlı Basın Mevzuatı*, İstanbul 1996.